

KERSTMORGEN 2018 IN #KERKASIEL BETHEL

KWETSBAAR KIND

Psalm 131, Jeremia 31, 2 Korinthiërs 4, 5-10, Lucas 2, 1-20

Overdenking door Julia van Rijn

Lieve mensen van God,

We zongen zojuist het zeer oude kerstlied *Komt, verwondert u hier, mensen, ziet hoe dat u God bemint, ziet vervuld der zielen wensen, ziet dit nieuwgeboren kind...* Lang vond ik dit een ouderwets en moeilijk lied, maar tegenwoordig kan ik het niet zingen zonder brok in mijn keel. Dat God tot ons komt in de gestalte van een broos en kwetsbaar menskind, dat is toch niet te geloven? Wat zegt dat over God? Wat vraagt het van ons te durven zingen: *Ziet, hoe tere is de Here...*

In onze wereld strijden 'groot en machtig' en 'broos en kwetsbaar' om de voorrang... Wie kwetsbaar is heeft zwakke plekken, waar een ander je zomaar, bedoeld of onbedoeld, kan raken. Wie kwetsbaar is kan bloeden, stuk gaan... Willen we dat? Groot en machtig, dat is toch lekkerder. Is het daarom dat we in onze tijd een verlangen zien groeien naar sterke mannen? Trump, Poetin, Erdoğan. Orban, om er maar eens een paar te noemen roepen weerstand op, maar worden ook bewonderd en aan de macht gebracht en gehouden. Ook in ons land zien we de roep om krachtige leiderschap, vooral in de politieke stromingen rond Wilders en Baudet. Mensen die zeggen waar het op staat, en doortastend optreden. Daar zou ons land van opknappen!

Premier Rutte, die ook best van stoere taal houdt, sloeg vorige week in zijn open brief in het Algemeen Dagblad een andere toon aan. Hij hekelde hij het gedrag van politici die aan de interruptiemicrofoon krachtdadig van alles roepen, zonder verantwoordelijkheid te nemen voor de uitvoerbaarheid van hun plannen. Een hint aan zijn mogelijke opvolger Klaas Dijkhoff met zijn proefballonnen? Hij is er mee politicus van het jaar geworden...

Rutte noemde ons land een vaasje, dat we met 17 miljoen mensen vasthouden. Het is broos, het kan kapot. We moeten het voorzichtig vasthouden, en dat betekent: niet eraan trekken, maar samen werken, compromissen sluiten. Ik vind het een mooi beeld, een verademing te midden van groot en machtig vertoon.

Niet alleen in de politiek, ook in het bedrijfsleven en management houdt men heidagen over kwetsbaar durven zijn. Brené Brown hield al weer 5 jaar geleden een Tedtalk en schreef een boek over de kracht van kwetsbaarheid. Het boek wordt nog steeds veel gelezen. Ze komt aan het woord in magazine Hapinez: Bij krachtige kwetsbaarheid draait het om de moed om jezelf te laten zien, dingen uit te proberen en het risico nemen te falen. Het is inzien dat perfectie niet bestaat en dat winnen en verliezen beide bij het leven horen. Als kind denk je dat volwassenen altijd zeker zijn van hun zaak. Inmiddels weet ik, schrijft Brown, dat volwassen worden juist betekent dat je je eigen kwetsbaarheid accepteert en je er niet langer voor schaamt. Altijd veilig voor zekerheid en stelligheid kiezen is bovendien de dood

in de pot. Kwetsbaarheid is dus geen vorm van zwakte. Krachtige kwetsbaarheid draait om de moed om jezelf te laten zien, dingen uit te proberen en het risico nemen te falen. Het is inzien dat perfectie niet bestaat en dat winnen en verliezen beide bij het leven horen.

Net als het vaasje van Rutte is ook dit een mooi en sympathiek verhaal, maar het lijkt ook een beetje luxe soort kwetsbaarheid. Broosheid als optie. Je kunt het uitproberen, moed tonen, je kunt je kwetsbaar op te stellen. Je kiest voor kwetsbaar zijn, of niet. Je kunt er ook voor kiezen het niet te doen, je te verbergen, of te harnassen. Want ja, je wil niet worden geraakt, je wil niet stuk...

Wat nu als je niets te kiezen hebt, maar je kwetsbaar bént? Kinderen zijn per definitie kwetsbaar. Kijk in de ogen van je jonge kinderen of kleinkinderen. Hoe broos ze zijn. Je wilt hen behoeden voor het kwaad, en je weet dat je dat niet kan. En dan zie je in de krant of op TV en internet de kinderen van Syrië tussen de puinhopen, de kinderen van Jemen, die honger lijden, de kinderen in vluchtelingenkampen. En we zien de kinderen en jongeren in ons eigen welvarende land. We noemen de namen van Hayarpi, Warduhi, Seyran. Met hen denken we aan die honderden kinderen, hier geboren of getogen, geworteld in de Hollandse klei en voor wie uitzetting dreigt naar een land dat ze niet kennen, waar een taal wordt gesproken die ze niet beheersen, waar gevaar hun ouders bedreigt, waar nodige medische zorg niet gegarandeerd is.

We hoorden de woorden van de profeet Jeremia. Hij spreekt van hoop voor het volk Israël dat verbannen is en moet leven in een vreemd land en er naar verlangd thuis te zijn. Voor kinderen als Hayarpi en hun ouders dreigt verbanning, terwijl ze verlangen thuis te zijn, niet als vreemdeling te worden gezien in een land waar ze zijn gegrond en geworteld. Jeremia spreekt van hoop: er wordt gedanst door jongeren en ouderen samen, er wordt gegeten. Maar dan wordt de tekst ruw onderbroken door het verdriet van Rachel, haar klacht over haar kinderen, die er niet meer zijn. Ze weigert zich te laten troosten. Een tekst als een steentje in je schoen, dat zeer blijft doen. Ook al gaat de tekst verder met de woorden: er is een hoopvolle toekomst voor je kinderen, de echo van het treuren en wenen blijft. Hoop is geen blind optimisme, hoop draagt in zich de sporen van verdriet en wanhoop.

Nog even terug naar het broze vaasje van Rutte. De premier kreeg het verwijt van plagiaat, want Thierry Baudet zou Nederland al eens vergeleken hebben met een vaas. Maar volgens mij plagieert hij de apostel Paulus, die in zijn tweede brief aan de Korinthiërs schrijft over de schat in de aarden kruik... Dan gaat het over het evangelie van Jezus Christus, een schat, maar een broos en breekbaar bezit. De kracht om het bezit niet te breken komt van God. En dan schrijft Paulus de prachtige woorden: *We worden van alle kanten belaagd, maar raken niet in het nauw. We worden aan het twijfelen gebracht, maar raken niet vertwijfeld. We worden vervolgd, maar niet in de steek gelaten. We worden geveld maar gaan niet te gronde. We dragen in ons bestaan altijd het sterven van Jezus mee, opdat ook het leven van Jezus in ons bestaan zichtbaar wordt...*

Als dat toch eens het verhaal achter Rutte's vaasje zou zijn... broos, maar onbreekbaar door de kracht van God. De God die ons niet behoedt voor twijfel en strijd, maar ons tegelijkertijd niet loslaat. De God die ruimte laat aan de tranen van Rachel, die haar kinderen beweent, maar ook uitzicht biedt, en hoop. We denken wellicht dat onze samenleving opknapt van een stoer verhaal van sterk en machtig. Maar het verhaal van de broze aarden kruik, van het vaasje dat kwetsbaar is, kan in onze tijd even krachtig zijn, verandering teweeg kan brengen. In de eerste plaats bij ons zelf. Maar ook buiten de muren van deze kerk. Misschien snakken mensen wel naar een verhaal in deze donkere dagen: een eerlijk verhaal, maar ook een dat spreekt van hoop, en recht, en gerechtigheid.

En dan wordt het vanzelf Kerstmis... Ook in het kerstverhaal horen we het contrast van groot en machtig en broos en kwetsbaar... Er wordt ons verteld van een kind dat geboren wordt. Als we daar even bij stilstaan is dat een raar verhaal. Hoezo een kind? Hoe kan een kind het verschil maken als de wereld in de ban is van groot en machtig? Hoe kan een kind helpen als mensen elkaar geen ruimte gunnen? En toch is dat het verhaal dat in deze dagen verteld wordt, de eeuwen door, tot op vandaag. Wanneer het ons bang te moede is, wanneer we ons zorgen maken om onze toekomst, die van onze kinderen, wanneer we ons kwetsbaar voelen, dan worden wij geroepen ons toe te vertrouwen aan dit verhaal.

Het verhaal van het kind horen we tegen de achtergrond van wereldgebeuren, dat, net als in de tijd van Jeremia, verre van heilvol is. Het kleine Juda maakt deel uit van het Romeinse Rijk en de keizer bepaalt, dat er een volkstelling gehouden moet worden. Dat brengt alle mensen op de been naar hun geboorteplaats. Dan wordt dat grote verhaal ineens klein. In dat immense rijk gaan twee mensen op reis naar Betlehem, naar de stad van David, want Jozef stamde van David af. Maria, zijn aanstaande vrouw die zwanger was, ging mee. En daar, in Betlehem, wordt een kind geboren.

Het verhaal blijft nog even klein, bij de herders in het veld. En één engel, die licht brengt, én een boodschap. Goed nieuws voor heel het volk: vandaag is in de stad van David voor jullie een redder geboren. Hij is de messias, de Heer. Dit zal voor jullie het teken zijn: jullie zullen een pasgeboren kind vinden dat in een doek gewikkeld in een voederbak ligt. Eén, engel, één licht en een baby, hoe broos wil je het hebben... Maar dan gaan alle registers open: een engelenkoor jubelt het uit: *Eer aan God is de hoogste hemel en vrede op aarde voor alle mensen die hij liefheeft.*

Wat aan de herders wordt verteld, dat verhaal, dat we elkaar nu alle 2000 jaar in de kerstnacht vertellen, is uniek. De komst van Jezus heeft een beslissende, wereldomvattende betekenis: koningen en keizers staan in de wereldgeschiedenis op, en vergaan weer, hoe groot en machtig ze ook zijn, maar in Jezus ontmoeten we de Heiland, de Heer, de vervulling van de verwachting, het grote gebeuren in Gods heilsplan. Het teken van dit pasgeboren kind is het nieuwe begin van het handelen van God. In degene, die nu gekomen is, is God zelf op een bijzondere wijze tegenwoordig.

In hem zien we dat het Koninkrijk Gods ons wordt gegeven. *Ik verzeker jullie, wie het koninkrijk van God niet als een kind aanvaardt, komt er beslist niet in*, zal Jezus later zeggen

tegen zijn leerlingen. De 'grote blijdschap' geldt allereerst het feit, dat in het kind, dat nu geboren is, God zelf op een bijzondere wijze naar ons toekomt.

Dat is uniek. En het is tegelijkertijd karakteristiek. Wat met een groots gebaar en engelenkoren is aangekondigd, geschiedt in de marge. Jullie zullen een kind vinden in doeken gewikkeld en liggend in een kribbe. We kunnen het ons niet brozer voorstellen. Een pasgeboren kind, gewikkeld in lappen, neergelegd in een voederbak van een rommelige herberg van een onaanzienlijk Oosters stadje. Ouders, die tot de allergewoonste mensen behoren. We zien hier niets van koninklijke pracht en verblindende majesteit, niets dat ook maar aan goddelijkheid en hemelse heerlijkheid doet denken. Toch is dit het teken, het karakteristieke van God: zo laat hij zich kennen.

Het kind krijgt grote namen mee: Bevrijder, Gezalfde, Heer. En die namen zal hij in zijn leven vooral waarmaken aan kleine mensen. Hij wordt immers niet geboren in een chique paleis, maar bij het schorriemorrie – het woord is een verbastering van de Hebreeuwse namen van os en ezel – bij het schorriemorrie, bij herders, tussen alle mensen in, in het menselijk gezin. In het broze, kwetsbare en afhankelijke van een pasgeborene *geschiedt* het. In de geboorte van deze mens geschiedt van Godswege iets nieuws op aarde, dat het moet opnemen tegen de machten die de geschiedenis ogenschijnlijk bepalen. Met het kind in de kribbe legt God de toekomst van de aarde in de handen van mensen – zo kwetsbaar en afhankelijk wil God zich maken.

Maria wikkelt haar kind in doeken en legt hem in de voederbak. Aan het einde van zijn evangelie gebruikt Lucas woorden die hier opvallend op rijmen: na zijn dood wordt Jezus in doeken gewikkeld en in het rotsgraf gelegd. Jozef en Maria staan als het ware bij kribbe en graf. Jezus kwam en ging in doeken gewikkeld – juist als alle andere mensen. In heel zijn leven zal Jezus zich geheel verbinden met de hulplozen, de tobbers, de mensen die geen moed meer hebben, de tollenaars en zondaren, de vermoelden en de belasten. Met de kinderen in vluchtelingenkampen, met de kinderen wier toekomst onzeker en onveilig en angstaanjagend is.

De theoloog Noordmans heeft dat prachtig geduid. Hij schreef: 'Jezus ligt niet in de kribbe als een toonbeeld van menselijkheid, maar Hij ligt daar als metgezel van allen wier, menselijkheid problematisch is geworden'. Het zal een leven zijn van volkomen zelfverloochening en van enkel dienen. God maakt de kwetsbaarheid van de wereldgeschiedenis tot de zijne en roept van zijn kant in de geboorte van dit kind ons zijn gloria toe.

Dat mag ons in deze bijzondere kerstviering in deze kapel, waar de eredienst al weken gaande is ter bescherming van een kwetsbaar gezin, hoop geven voor al die grote en kleine mensen, die ver weg en in onze samenleving kinderen van de rekening zijn. Juist voor hen is Jezus gekomen. In hem hebben ze iemand die aan hun kant staat, onvoorwaardelijk voor hen kiest. Maria zong er al over: machtigen heeft hij van de troon gestoten en wie gering is geeft hij aanzien. Barmhartig is hij. Dat God tot ons komt in de gestalte van een broos en

kwetsbaar mensenkind, dat is toch niet te geloven? Wat zegt dat over God, zo vroegen we ons af. Dat zegt alles over God, namelijk dat hij ons nabij is: Immanuël, God met ons. En we vroegen ons ook af: Wat vraagt het van ons te durven zingen: *Ziet, hoe tere is de Here...*

Het vraagt van ons de kwetsbaarheid waarvan de psalmist zingt, Kwetsbaarheid niet als optie, maar als levenshouding: *Heer, niet trots is mijn hart, niet hoogmoedig mijn blik, ik zoek niet wat te groot is voor mij en te hoog gegrepen. Nee, ik ben stil geworden, ik heb mijn ziel tot rust gebracht. Als een kind op de arm van zijn moeder, als een kind is mijn ziel in mij...*

Wie zo de kribbe nadert, kan zich werkelijk toevertrouwen aan dit kind, dat kwetsbaar is en zwak, overgeleverd aan mensenhanden. Want dat is de boodschap van het kerstverhaal dat Gods kracht in zwakheid wordt volbracht. Niets is zo kwetsbaar als vrede, solidariteit en vriendschap, niets zo zwak als afzien van geweld, niets zo weerloos als mensen die elkaar willen aanzien en behoeden. Die boodschap is in de kerstdag in onze harten gezaaid. Naar dat verhaal hebben wij te leven. Daarmee moeten we het doen in deze wereld van groot en machtig. Maar het is genoeg. Komt, verwondert u hier, mensen. Amen.